

26 kwietnia 1880 r. kosztowna karabela, specjalnie wykonana przez znanego złotnika Władysława Glixellego (1831-1895), została wręczona Mikołajowi Zybliekiewiczowi w dowód uznania dla jego zasług jako prezydenta miasta Krakowa. Uroczystość odbyła się w siedzibie magistratu krakowskiego – w pałacu Wielopolskich. Wyróżnienie Zybliekiewicza szablą, stanowiącą atrybut stanu szlacheckiego, zbiegło się z kończącą się w 1880 r. kadencją prezydencką.

Pamiętki po Mikołaju Zybliekiewicz

Mikołaj Zybliekiewicz był jednym z najbardziej zasłużonych prezydentów Krakowa. Urodził się 28 listopada 1823 r. w Starym Mieście pod Samborem w Galicji Wschodniej. Pochodził z niezamożnej rodziny ruskiej, wyznania greckokatolickiego. Początkowo kształcił się w Starym Mieście, następnie w Samborze i we Lwowie. W 1846 r. ukończył studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego. Działalność polityczną rozpoczął w okresie Wiosny Ludów. Wówczas też zapewne skryształizowało się jego poczucie przynależności do narodu polskiego. W 1848 r. rozwinął aktywną agitację polityczną w obronie polskich praw narodowych i politycznych. W latach 1849-1851 studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie uzyskał doktorat. W 1855 r. otrzymał uprawnienia adwokackie w Krakowie i wkrótce otworzył dobrze prosperującą kancelarię adwokacką. Dał się też poznać jako publicysta piszący dla konserwatywnego „Czasu”. W 1861 r. rozpoczęła się jego wielka kariera polityczna, został wybrany posłem na Sejm Krajowy we Lwowie, a następnie delegatem do wiedeńskiej Rady Państwa. Uchodził za dobrego mówcę. Od 1866 r. wchodził w skład Rady Miasta Krakowa. 2 lipca 1874 r. objął urząd prezydenta Krakowa. Kontynuował dzieło swojego wybitnego poprzednika, Józefa Dietla. Doprowadził m.in. do reorganizacji i znacznego usprawnienia działalności magistratu. Przyczynił się do ożywienia budownictwa i unowocześnienia gospodarki komunalnej. W czasach jego prezydentury wzniesiono wiele gmachów użyteczności publicznej, zasypano stare koryto Wisły, w miejsce którego wytyczono monumentalne założenie urbanistyczne, zwane Plantami Dietlowskimi, położono na ważniejszych ulicach trwałą nawierzchnię, rozbudowano kanalizację. Prezydent kładł duży nacisk na ochronę

PIOTR HAPANOWICZ

1. Wojciech K. Stattler, „Portret Mikołaja Zybliekiewicza”, 1848 r., olej, płótno, wym. 91 x 68,5 cm

zabytków; w latach 1875-1879 zostały odrestaurowane Sukiennice pod kierunkiem uznanego architekta krakowskiego Tomasza Prylińskiego (1847-1895).

W czasach prezydentury Zybliekiewicza nastąpiło wielkie ożywienie życia kulturalnego i naukowego w Krakowie. W 1876 r. utworzono Muzeum Czartoryskich, trzy lata później została podjęta uchwała o powo-

łaniu i utrzymywaniu przez miasto Muzeum Narodowego. W 1879 r. zorganizowano wspaniałe uroczystości 50-lecia pracy twórczej Józefa Ignacego Kraszewskiego. Ogromne znaczenie dla kultury polskiej miało otwarcie w 1880 r. Grobów Zasłużonych na Skałce. W tym samym roku w Krakowie odbył się pierwszy zjazd historyków polskich, zorganizowany przez Akademię Umiejętności, połączony z obchodami 400-lecia śmierci Jana Długosza. W czerwcu 1880 r. Mikołaj Zybliekiewicz został wybrany na kolejną kadencję prezydencką. We wrześniu 1880 r. podejmował w Krakowie cesarza Franciszka Józefa I.

W zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w Pałacu Krzysztofory znajduje się barwna litografia, która została wykonana na podstawie akwareli „Wjazd cesarza Franciszka Józefa I do

Krakowa w 1880 r.” autorstwa Juliusza Kossaka. Akwarela powstała w 1880 r. na zamówienie władz krajowych galicyjskich, które zleciły wybitnym polskim artystom wykonanie prac dokumentujących pobyt cesarza w Galicji. Dzieła te miały stanowić prezent ślubny dla syna cesarza, arcyksięcia Rudolfa, którego zaręczyny z księżniczką Stefanią przypadają

znajduje się wspomniana na wstępie karabela. Powstała w Krakowie w 1879 r. Szabla o zakrzywionej klindze, długości 100 cm i szerokości 3,5 cm, została wykonana ze stali. Na jednej stronie klingi znajduje się trawiony i złożony napis, ujęty owalnym obramieniem o bokach zdobnych ornamentem roślinno-kwiatowym: „*Obywatele Krakowa swemu*

2. „Wjazd cesarza Franciszka Józefa I do Krakowa”, 1880 r., litografia wg akwareli Juliusza Kossaka (1880 r.), wym. 48,7 x 77,5 cm

w tym czasie. Kolorowa reprodukcja dzieła Kossaka została wydrukowana w renomowanym zakładzie Gustawa W. Seitz w Wandsbeck pod Hamburgiem.

W styczniu 1881 r. Mikołaj Zybkiewicz otrzymał nominację na najwyższy urząd autonomiczny w Galicji – marszałka krajowego, zrezygnował wówczas ze stanowiska prezydenta Krakowa. 1 lutego tegoż roku w dowód licznych zasług dla miasta otrzymał jego honorowe obywatelstwo. Zmarł 16 maja 1887 r. w Krakowie. Pochowany został na cmentarzu Rakowickim. W 1887 r. na pl. Wszystkich Świętych odsłonięto jego pomnik autorstwa Walerego Gadomskiego (1833-1911).

Zyciorys Mikołaja Zybkiewicza – to w dużej mierze historia społecznego awansu człowieka, który dzięki swym ogromnym zdolnościom, pracowitości, sprytowi i własnym staraniom osiągnął stanowisko prezydenta Krakowa i najwyższą w dziewiętnastowiecznej Galicji godność marszałka krajowego, piastowaną dotychczas wyłącznie przez arystokratów i ziemian. Zybkiewicz był człowiekiem wszechstronnie wykształconym, o wielu zainteresowaniach, energicznym, obdarzonym dużą erudycją, szczególnie mocno dbającym o własny wizerunek. Według zachowanych relacji był różnorodnie oceniany – pozytywnie za energię i temperament, negatywnie za brutalność i despotyzm.

W zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa wśród pamiątek po Mikołaju Zybkiewiczu

Prezydentowi, dzielnemu Obrońcy praw narodowych / D-rowsi M. Zybkiewiczowi / w dowód uznania Jego wysokich zasług dla miasta 1879”. Do wyrobu szabli użyto także srebra, kamieni szlachetnych, labradorytu i skóry jaszczurki. Srebrny jelec długości 12 cm jest zdobiony delikatnie cyzelowanym ornamentem roślinnym. Na jednej stronie jelca został wykonany herb Krakowa, nad nim znajduje się korona wysadzana diamentami. Z drugiej strony na złożonej tarczy widnieje litera „Z”, ozdobiona małymi diamentami, ujęta gałązkami kwiatowymi, a nad nią korona, również wysadzana diamentami. Na spodzie jelca wryto napis: „*W. Glixelli złotnik / w Krakowie*”. Okładzina rękojeści szabli została wykonana z labradorytu, po bokach jest ujęta srebrną listewką ornamentowaną. Z przodu i z tyłu rękojeści znajdują się po trzy ozdobne rozetki.

Pochwa szabli wykonana jest z drewna i obciągnięta skórą jaszczurki koloru czarnego, u góry i u dołu ma srebrne okucia. Dekoruje je nałożony ornament roślinno-kwiatowy, złożony, ozdobiony u góry rubinem, a u dołu szafirem, ujętymi drobnymi kamieniami szlachetnymi. Ponadto pochwa ma dwa srebrne okucia pierścieniowe, zdobione złożonym ornamentem z kamieniami.

W zbiorach krakowskiego muzeum znajduje się także portret Mikołaja Zybkiewicza z 1848 r., dzieło cenionego malarza Wojciecha Kornelego Stattlera oraz ozdobna laska marszałkowska, także ofiarowana

3. 4. 5. Karabela, wykonana przez Władysława Glixellego, 1879 r. (3), pochwa (4) i rękojeść (5)

6. Laska marszałkowska, wykonana przez Władysława Glixellego, 1881 r.

(zdjęcia: 1, 2 – Józef Korzeniowski,
3-6 – Rafał Korzeniowski)

Zyblíkiewiczowi przez krakowian 28 lutego 1881 r. jako marszałkowi Sejmu Galicyjskiego w dowód wdzięczności za zasługi dla miasta.

Uroczystość odbyła się podczas okazałego balu kostiumowo-historycznego w Sukiennicach, zorganizowanego na cześć byłego prezydenta. Zyblíkiewicza powitała wierszem poetka, powieściopisarka Jadwiga Łuszczewska (Deotyma), orację wygłosił dramaturg i wydawca Władysław Ludwik Anczyc, a oficjalny toast wzniósł znany polityk, publicysta Paweł Popiel. Bal został uwieczniony na akwareli Juliusza Kossaka.

Sześcioboczna laska, wysokości 126 cm, została wykonana z hebanu, a okucia ze srebra i złota. U góry i u dołu, a także pośrodku wysokości ozdobiona jest ażurowymi okuciami o motywie arabskim. Na okuciu środkowym wkomponowane są w ornament daty: „1874/1881”, tj. daty prezydentury Zyblíkiewicza w Krakowie i mianowania marszałkiem krajowym.

Na lasce między okuciami znajdują się dwa ozdobne pierścienie; na górnym widoczny jest napis poziomy obiegający pierścień: „Mikołajowi Zyblíkiewiczowi”, na dolnym: „Krakowianie” i ślad po brakującej plakietce z herbem Krakowa. Na zakończeniu laski, u góry umieszczono ozdobne okucie z monogramem „M. Z.” (Mikołaj Zyblíkiewicz). Na górnym pierścieniu, w łukach między pierścieniem a zwieńczeniem znajduje się ryty napis: „Władysław / Glixelli / Jubiler / w Krakowie”. Zachował się też drewniany okrągły futerał na laskę, złożony z dwóch pionowo podzielonych części, połączonych zawiaskami. Futerał jest obciążony czarną skórą.

Portret Zyblíkiewicza z opisaną wyżej laską i karabelą przedstawił na płótnie Jan Matejko w 1887 r. Dzieło znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie.

Piotr Hapanowicz